

پنجابی زیبانے و نوڈانک

کوک
ملک محمد مصناٹ

وفاقی حکومت و انگ و وزارت نصابی پڑھانک گون

بلوچے اکیڈمی کوئٹہ

پنجابی زبان و ادب

ملک محمد رمضان بلوچ

گندوچار کنوئ

آغامیر نصیر خان : عزیز محمد بگٹی

ماجی عبدالقیوم بلوچ : انور ساجدی

بلوچہ اکیڈمی کوئٹہ

کلیں حق پہ بلوچی اکیڈمی کوٹہ

بلوچی اکیڈمی کوٹہ	چھاپ کنوچ
قلات پرنٹنگ پریس کوٹہ	چھاپ جاہ
۱۹۸۲	سری دار
یک ہزار	یکو
۴ روپے	بہا
محمد عارف	تقابت

پنجابی زبان و ادب

پنجابی ہماں زبان ء را گشاں ہماہی ء مس کہ مسکین پنجاب
 راج و استان ٹونک و توار کنت او گپ ورپ بخت
 پنجابی ادب ء گوئڈین تاریخ ء نولیسوک قریشی احمد حسین احمد
 قلعہ داری گشیت کہ ہمکہ کہ پاکستان او ہندوستان او ہماہی ء
 من کہ مومن جو دڑو ، ہڑپہ او ٹیکسلا او چینس تھی ۔ شیرگلین
 دیپانی دود و ربیدگ بزاں (تہذیب) شامل انت ، حاضرین پنجابی
 زبان ء تاریخ اگر کہن ء این ۔ ہمیں حال نولیسوک دمیترا لکیت
 کہ ہندوستان و پاکستان ء تہا گوشوین زبانانی ہم روہیں
 تاریخ آریا قوم ء مان ہند پاکستان ء تہا آگ ء
 عہد باری ء چہ شروع بیت ۔ ہمیں حال نولیسوک ء گوشوین
 رو ء ہمیں ساگی ٹین دورو نوبت ء باری ء ویدی

سنکرت ء من ہر چارین دید . بزاں رگ دید، بجزوید،
 اتھروید او شام دید نوشتہ کنگ بیتہ گنت، گشاں
 کہ ایساں من رگ دید کلاں چہ کہن ترین او اے
 اریانی ہمان باریانی نشانی این ، ہماں دورو زمانگ ء کہ
 آریہ قوم ماں پنجاب ء چہ مند بیتہ گت او چھو کہ
 تاریخی عمل ء وقتی اثر پھیدارگ رائ دات تہ
 داں اشوک ء زمانہ ء ہندی پسا کرتاں بزاں بولیاں
 قدر وارزش زرت - الیشی ء گڈ کلاسیکی سنکرت ء
 دور کیت بلے مسلمانانی ماں برصغیر پاک و ہند ء آگے
 گڈ فارسی او عربی زبانان ہندو پاکستان ء دور و ربیدگی زندہ
 سادات اثر پرینگ ء کار ء رائ دات ، او چھو
 ہندی زبانان گوں پھچیا فارسی او عربی زبان ء میل ملاپ
 چہ ہمان زبان کہ دوی بوت ، ہماہی ء ہمان دور ء
 تاریخ نوشتہ کتیبکاں ہندوی زبان ء نام داتہ - حاصرین عہدہ
 پٹ و پھول کنوکیں زانکار ہمیں دور ء زبانان اپہ بھرتش

بزاں بدل تگیں بولی ہے۔ ہم ء یاد کھناں - ہمیں پٹ د پوں
کنوکیں ناخکارانی او ء ہمیں عہدو ہاری ء شاعرانی تہا
مسعود سعد سلمان ء نام کلمان چہ سرس!
— ایشی ء گڈ رحمن نامیں شاعر ء سینہ لارک او خسر ء
پہچانی لبر کیت !!

پنجابی زبان ء وڑو بھیر!

زبانانی زانواگراں پنجابی زبان ء را ٹونک و توار ء وڑو
بھیر ء او ء یازدہ وڑو ء زبان لیکتہ ہان کر یک
پہ یک ء ایشنت!

۱- ماہجی، اے ہان زبان ایں ہانکہ لاہور، امرتسر او
گورداسپور ء اکہبان کشک بیت۔

۲- دوابی؛ جاندھر، کپورتھلہ او ہوشیار پور ء نملہجان

۳- پرواہی؛ حصار، انبالہ، پٹیالہ او ریاست ء جند ء

۴- مالوٹی؛ فیروز پور، لدھیانہ، مزیدکوٹ او مالیر

کوٹلمہ

۵ - رو ایر شتی پنجابی ، گجرات ، سماکوٹ ، گوجرانوالہ ، لاہور

ننگری ، (ساہیوال) او بیاد لہور ء کشک بیت

۶ - بمبئیائی ، حصار او بیکانیر ء راتھ او فیروز پورہ

راتھور گشت

۷ - ڈرگری : جموں او کانگڑ ء بول بر نام این

۸ - لئی یا ماحی ، ماحا ء چہ آندیم بڑاں رادی پارسا نزل بارہ

زبان این -

۹ - جانتکو ، ساندل بار او نیلی بار ء اکھانی زبانیں جہاں ء

من کہ سا ہیوال او پاک پٹن ء الکہہ شالی نیت

۱۰ - متانی : گٹاں کہ پنجابی زبان ء مین حشت متان ء

علاقہ ء من ایر کنے جیتہ بے اسے باور

گنگ کرزیت کہ ماں پنجابی زبان ء متانی

زبان وقہ یک خاصین مقام داریت -

۱۱ - ہندی : پوٹھوار ، آزاد کشمیر ، ہزارہ او کیپلوہ ء

اکھانی زبان ء داگشت : راولپنڈی او جہلم

الکبہ دی ہمیں زبان و اثر شیرانہاں:

ایدا اے یاد دارگ کرزیت کہ ہر زبان و سراپ
 و گوات او مہلوک و اد آئے اثر الما پکیت ہمیں سبب
 این کہ زبانانی زانوگر اے گشت کہ ہر دوازده کوه و زبان
 بلا بیت گزا پنجاب کہ ہودا ہر زبانگ و یک نہ یک
 حملہ آور ، شہ درمی ملکان آنگنت پشکا ہمیں درمی ارش
 اردکانی آرتگیں زبان و اثر ہندی زبان و سرا الما پکت ۔
 اورنگ زیب علیہ رحمۃ و عہد باری و ہمان کتاب کہ دانگ
 جاہاں و انینتی و شتنت ۔ ہاماں من کہل نہاں ۱۱۰۰ھ و ایچاری
 امید و اللہ باری خدا بخش و ۱۱۰۶ھ و نصاب ضروری او
 گنیش داس ، و صفت باری باز مشہورین کتاباں ، ہمان کہ فارسی
 زبان و من نشتہ کنے جینگ تنت بے ایشی و باوجود کمان
 مذہبی جوزگ و اد و گورکھی و زندہ داشت او آہنی و
 من ماتھے و زبان او سنکرت او پرا کرتی و پر فائدہ
 زورگ و جہد کت دہمی پلوچہ فارسی او عربی لکھ و شروع

سلسلہ عو وی دیم کنزگ و رپتار عو جاری داشت ایسی و رپتار
 اے بوت کہ گورکھی عو سکھی لکھ و پڑھ او عربی و فارسی لکھ
 و پڑھ عو اسلامی پنجابی او عربی نوشت و خواند و نام دربت!
 گناں کہ سکھی پنجابی لوانکی کار و گیشی و سبب عو یک
 معیارکی زبان و درجہ عو شتو پھجت بے مسلمان پنجابی و
 تہا دی ہندی بولیانی بھیر عو پہ دتانا سبیں درجہ عو اتا
 گیت!

پنجابی زبان و دردم او دیمیری او نوشت و خواند و
 وٹو ڈول و بیس عہد دیم کنزگ و ایس پچار عو گٹھ نین ما
 پنجابی ادب و بے کاسیں تک و پنادانی سراجم شاکٹ
 دیاں۔ تاکہ مے شرفذاریں والکان اے معلوم بیت، کہ
 دش لسانین پنجابی ادب و گٹھ چوینی او چھیرنگیں اٹلیں مراد
 دی گناں چہ پھریں، او شکر لوزی پنجابی سینٹگ و سینٹارگ
 عو من کیا، چتے جہد کرتے!

پنجابی نظم و نثر گزیت کہ پنجابی ادب عو من زوانکی

ادب و مقابلہ و نظم بزاں لچہ و ہر چونکہ گیشتری اسے
مناسب این کہ پنجابی نظم و لچہ و ایدا جتائیں او ایکیں طرز و تہذیب
یک پہ یک و ذکر کنے جیت۔

مذہبی شاعری :- پنجابی مذہبی شاعری و من دتی عبد و

لوز انت و شاعران گیشتر مذہبی لیک و مراد و بیان کتہ
پنجابی مذہبی شاعری و ایوان و طاقتوانی سرا ہمان شاعر و زبان
کواساں رنگ پر نیگیں ڈیرا بالنت ہاں من عبد اللہ لاہوری
عبد الکریم فقیر و دزی او حافظ بر خوردار اوبازیں تھی شاعران چن
و لاپنج باز برمشاک این۔

۲۔ صوفیانہ شاعری ! ایسی و من تصوف و مثلاً اخلاق

او نیکی و جوانی و ہچار کنے جیتہ گنت۔ ہین درگت و
غیر مہذب و شاعری و گوں پھیگ و بابا فریب ، مادھولال حسین
حضرت سلطان باہو اور سید بلتھے شاہ علیہ رحمت و نام چھو
دش روشنائیں و

۳۔ عشقیہ شاعری :- پنجابی شاعری و بادمانی بزاں عشقیہ

شاعری و تہا عاشقی و داستان ، عشق و پھار کائنات پنجابی
 شاعری و ہمیں ماٹھی و دمور ، احمد ، پیلو ، مقبل ، وارث
 شاہ ار فضل شاہ وڑین دتی عہد و نامی میں زانکارانی
 سمبھینتہ۔

۴۔ رزمیہ بزاں جنگ و مرط و شاعری ، دانگ کرزیت
 کہ رزمیہ شاعری بہان گال و گیتارا گشاں ہماہی و من کہ جنگ
 و چوب و پھار اور بہادری اور بہر مردانی و جوزگ و مہرنگ
 بیٹہ ، پنجابی شاعری و ہمیں پہناتا من جنگ نامہ اور پنجابی
 داریں اداں ،

۵۔ چمقر و شاعری اور چتر و شاعری ہماں شاعری و نام این
 ہماہی و من کہ بوگ شوگ کہنے جیتہ اور ہماہی و اشکنگا چ
 اشکنوک اما کذیت اور ٹہلوواں جنت ، پنجابی شاعری و ہمیں
 تہر و امام ستھراشاہ جلیہن مصدی چرن سنگھ شہید اور ایشرا
 سنگھ و نام گربیت ، حاضرین اری و حکیم ناصر صاحب و چتر
 شاعری و نام و قرار مان دراہیں پنجاب و دیر دیر و دان

پہرشتہ -

پنجاب لہ شاعری و ہمیں پنج زندگی گوناہاں ابید ازم و
او انہی و ہازں بھتی دردم دی استان مشا

۱۔ سی حرفی ، سی حرفی لہ و یک گوناپے ، ہماہی و من
کہ الف و چہ گزداں می و ہر لوز و توار و اد و گپتار و
بگیشتر کنے جیت ۔ گشاں کہ کہیں پنجاب شاعران گیشتری گپتارسی
حرفیانی تبار انت ۔ بے اے زانگ کرزیت کہ پنجاب
لہ و ہمیں ازم و تھا شاعران عشق و عاشقی و یکواں گوں
پہچیک و تصوف و ازیں مضمون دی پر بستہ گنت ، پنجاب و
مسلمان شاعران ہین میدان و من دتی فکر و مرگ و ماں
برز ال و رسائینتہ ، جھوک

ترجہ من دتی درست و بتخانہ و دیتہ کہ انہی و
انیشگ و ٹک و جٹہ گت اد ماں بھن و
قران بھتی ،

یک درست و من مالا او دہمی و من تسبیح

تھی نے بقال ات ادنے مسلمان،
 من یار و ایمان و قبول کت چکے کہ ہمیشی و
 من اسلام دیتہ گت۔

محمد برویا یار و جلدہ چھو برمشناک ات کریک
 جہان و دینہ گت :

۲۔ ماں پنجابی و بنیت ہان شاعری و تہر و کشان ہماہی و

کہ ماں فارسی شاعری و بیت و نام و یار کنت ،
 چھو زانگ کرزیت کہ چھو کہ سی حرفی و دوئیں گالاں
 یک دہمی و چہ گنگ اد دانگ بیت تہ آن ماں پنجابی
 شاعری و بنیت : دارث شاہ و امیر و قصوین بیتانی
 تہا۔

ترجمہ جیٹھ و ماہ و گندیم چھوشیں ، چھو کہ آردس و
 گریہگ و داماں یا کہ وڑود ڈولا ماں شیٹر گشگ
 و یکو جننگ۔

۳۔ چہار بندی ، چہار بندی ماں پنجابی شاعری و چہار مصرعانی

گان ء گشتت ہمان کر پنجابی زبان ء قدسی ء رباعی ء
باع نشین ای۔

۴۔ نثر ء شاعری ء اصطلاح ء من صوت و غزل ء یک
بند، بزاں یک مصرع ء را گشتت، پنجابی ادب ء
من دی صوت ء تحمل (مطالع ء) ابید باقی غزل ء ہبتدا
نرد گشائینیت، مثلاً

ترجمہ :- دل تنگیں رند او شیخ ہر دو یک دہمی ء سرا
پرگج و پرگج دور دیاں۔

اگر دتی گریبان ء گنداں تہ ہر دو ہمیں
حام ء من یک برورہ لوجان

۵۔ کامن ا۔ ایسی پنجابی ادب ء یک ازے، ہماری ء
کر ماں شکلیں بلوچی ء لہڑونک یا لیلھے لالھے، گشاں
پنجابی زبان ء کلامن زال کار یرو سانگ ء موقعہ ء جنج ء دوش
ہمک گنگ ء ربد ء جہاں ہر سٹے پھان گڈ یک ٹپہ
خاص الحان، بیت او ہر بند ء چہاری ٹپہ ٹپانی

ہر چہارے ٹپہ و م ر بیت -

ترجمہ : برزا بیا اور نوک نہیں دے تجھ لہاں

سیاہیں شفاں مٹے رب و بڑمان

دش بیکان جو اینیں آتککان کڈان

گشتہ صعب سین و سارقتیں

سارٹھ سیناں جوان سیایاں

سولا تھی کھاں دیر بلا ہاں

۶۔ ڈیوڑھ ۱۔ پنجابی ارب و ڈیوڑھ و ماں فارسی ادب و ہنر

گشاں، ایٹھی و چہار بند بنت ہاں کہ یک بند گشتہ ارکا

ہر بند و غرضی باسک یک و نیم بنت بدان اگر سری صحت

و من چہار ارکاتاں تہ دہی بند و یک و نیم باسک ارکاتا

بنت - ہیں وٹا پنجابی زبان و ڈیوڑھ و من عشق و مقہ

دی بنت، مثال طور افضل شاہ نواں کوٹی و قی یک ڈیوڑھ

من گشتہ

ہیتر ہمیں نہیں دل میرے باہر جانے ہوتی رولانی

دور یاد کریندی سینو! سینے لگڑی کانی ویرج جوانی
 برہوں پھوک جلا یا تن سن، ٹھلی ہوش جوانی کول نہ جانی
 میلے یار نیاز جے سولا، سونہا یوسف ثانی پرواں قربانی
 ، - دوسرا - اعلیٰ دُ من اے چہار بندی و یک قسم
 جاہی و من کہ نیرانیں اد مدام مانو کیں رزان د خیالات
 ظاہر کنے جیتہ گنت -
 نمونہ ایشانت -

تن دی ہتھ بناوے دیک تال آجلن پردانے
 بھانٹر ہور ہزاراں دسدے پردوس پنگ دیوانے
 اپنا آپ بناوے کوئے، سوکرے کباب بیگانے
 ہاشم رہ دلاں دی دل ویرج، ہور جادو سحر بہانے
 ۸ - کافی : کانی دیا دُہڑے و ڈولا یک نیرانیں لچھے
 یک بند وار وار کھیت اد گشوکیں ٹولی آنہی و وار
 بدھیت مان پنجابی ادب و شاہ حسین بلھے شاہ و کانی
 باز مشہور و نامداراں :

۱۔ باراں ماہ ۱۵۱ پنجابی ادب ۶ باراں ماہ صنف شاعری
 من عاشق سال ۶ دوازدہ ماہانی یک ۶ یک دوازدہ ماہانی
 دردر مزاتان پچار کھنت او چھوں ڈسیت کہ آہنی ۶ فلاں
 فلاں مبینو چھرنکا گوستہ ۶ مثلاً :

پوہ : ہرن پائے پڑے تہرواے برہوں سردیناں سرے تے تیاں نی

۶ کے لیف ہنایاں سوں سیاں 'اساں لاہ رنٹاٹیاں تیاں نی

کراں والیاں رانکلی سیج اُتے ، یسے لاکے سبناں گھٹیاں نی

گھر آسانرا تھہ باہجوں ، اکھیں رونمیاں نیر نکھٹیاں نی

۱۰۔ اٹھوار ست وار ۱۔ پنجابی ادب ۶ اٹھوار اوست وار ۶

من شاعر عاشق معشوق ۶ ہجر داندوانی پچار کتہ گت مثلاً

ترجہ و سومر ۶ روش ہیرانی روشین

من دتی چرخہ مول نہ کلآں

و سے شنبہ ۶ روش جوانیں

من دتی چرخہ مول نہ کلآں

و چهارشنبه و پنجشنبه

من دق چرخ مول نه کلان

و پنجشنبه سار تھیں روشیں

من دق چرخ مول نه کلان

و جمعہ روشیں و موکل بیتہ

من دق چرخ مول نه کلان

و اول ہفتہ روشیں احبابا

من دق چرخ مول نه کلان

و الوار و ایو گشیت ہر کس

او ہماں من دق چرخ مول نه کلان

بیت ۱۱۔ مثنوی، فارسی، و ڈولا بہان کتاب کہ یک

قصہ ہم رد بیان کتیا بروت کتاب و ہر ٹیٹر بیت

مثنوی گناہینیت - چھو کہ مودی غلام رسول عالم ہلوری

اد، مودی عبدالستار و یوسف زلیخا اد میان محمد چلمی

و سیف الملوک وغیرہ لاشتہ کنے جیتہ کنت :

۱۲۔ غزل : غزل ای پنجابی ادب ۽ یک مشہور صنف

ایں ، بلوچی ادب ۽ من پنجابی غزل ۽ بدل صوت اینا
پنجابی ۽ غزل من عشق ر تصوف ۽ پچار کنے جیتہ گنت ، غزل
۽ من شیر گیش ۽ گیش سینزہ بیت ، پچھ کہ غزل
شیرانی تعداد اگر سیزہ ۽ چہ گیش بیت کہ آن غزل
مانیت بلکہ گڑا اے قصیدہ ۽ روت پھجیت ، نون نونگ
طورا پنجابی یک غزل بگندت ۔

جیکر میری قسمت اندر نہیں سی میل سنم دا

ایڈی بھیری قسمت والا کی سی جے نال جہدا

غلطی کرنا پھوتانا ، رو رو کے بحشانا

ایتے نالوں سب تو ڈاڈا رتبہ ہے آدم

۱۳۔ باقی : ہانی بقالان گور ۽ ہان عرفان پچہ ۽ جہ

داریت ہان درجہ کہ مسلمانان تہا کافی ۽ گیس ، ہانی »

شیرانی کم ۽ کم تعداد » بیت ، نونہ

ایک نے کہی دو جے نے مان ، نانک کے دونو گیان

۱۳۔ اشوک : بھگت او صوفیانی شاعری ءیک خاصیں بہریں
اشوک ءمن گیشتر درریشی خیال درشان کنگ بنت
او آہانی صورت بنیت ء بیت ، اشوک بابا فرید ء اشوک
بابا تانک از مشہوراں :

فریدا خاک نہ نندیئے خاک نہ کو
جیونڈیاں پیراں تھلے مویاں سرتے ہو

۱۴۔ اٹھ فریدا سیتا داڑھی آیا بور
انکا نیرے آ گیا پچھا رہ دور
۱۵۔ شبذ : مان پنجابی زبان ء ہمان ء ہمان شیطری یا شیدی
بناں گشت ، ہمایاں کہ دور وظیفہ ء پڑھنت :
۱۶۔ تھان : ایوی پنجابی لوزانگہ ء یک بہرے ، ایسی ء نونہ ایسیں
کھکھریاں خربوزے کھاں
کھانڈی کھانڈی کابل جاں

کابلوں آندی گوری گاں
 گوری گاں ، کلابی و تچھا
 مائے رنگ تڑاوسے رتہ
 منڈے کھیڈن کھی ڈنڈا
 کڑیاں چٹیاں نہادندیاں
 مرد کرن یکھا پتا

۱۸۔ سرکھنڈی : سرکھنڈی دی پنجابی ادب ءے یک بہرے
 ایسی ءے را سرکھنڈی بزاں دب پاپیں شاعری دی گشت
 اے وقی گشگ ءے وڑو بھیر اد طرزو ڈول ءے
 انگریزی ءے بلینک درس اد اردو ءے آزاتیں نظم دی گشت
 تیچھے کہ ایسی ءے من رو بند ءے پابندی اتا زانگ ز
 بیت۔

۱۹۔ کورڈا ایدی پنجابی شاعری ءے یک ذیکلائیں بھیرے
 ایسی ءے من چہار و شش بند او ہر بند ءے من شش
 بہت یاراں سیزوہ ءے حرب بنت۔

کورڈا ۽ نمونہ ایشنت۔

جھن نہ کڈھے کدے مونہوں گال جی

کرے نہ لٹائی کدے کسے نال جی

کر کے کپت دمن نہ گواواناں

جھگڑے لٹائی وے نہ نیڑے جواواناں

۲۰۔ کنڈے: پیر ۽ یک قسین، ایشی ۽ شش بند بنت

بے آہنی ۽ لوزیک دہی ۽ گوں چھو ہم رد بنت کہ گتے

یک بند یکے پوتی ۽ آل مثالا،

مدی کرماں، ریاں تھان تھان تھکی لڑ

وے بچا کر مہر لڑن داگاں گھرنوں مڑ

داگاں گھرنوں مڑ، سنداں میں بڈ بیٹی

ایسا گیوں گیوں د جھوڑ پرت کے سارن لیتی

دکھے سینے وچ پھرے دداں دی آری

تڑپ تڑپ کیراں نیر کرماں دی ماری

۲۱۔ کپت دی پنجابی ادب ۽ یک بہرے۔ پنجابی کپت

یک ء شہ گیش بندان سرا تالان بیت آہنی ء رُوبند
 ہم زود بیت بے کپت ء گڈی کال سری گالال ژہ جتا
 بنت ، مان پنجابی ادب ء نیاز ء کپت باز مشہوراں شال
 ایشیں ا

ترجمہ: پردہ ماہ ء گہر جواں نہ این۔

نگن نیم خام جواں نہ این۔

بہاراں پہ لغوری

یک وڑا شوشنت تب ء را۔ چھو کہ خیال جتاں کھایاں

۲۲۔ مثلث، مثلث ہوان لچہ ء را گشاں ، ہما ہی ء

کہ ہر شیئر ء سے بندباں ، سر شہاب دین ء مدس

حالی ء پنجابی مثلث ء من تھرنیتہ۔

ترجمہ: سماپج نہ کتہ بے گڑا دی نہ منیت

صحب بیتہ روشنائی، من جھان گڑوی دایں

لچ نیازی پھوانکا دست و پھاڈ ٹرنیتہ؟

۲۳۔ مخمس، مخمس دی شاعری ء یک تہریں ، ہمان لچہ ء ہر شیئر

کہ پرچ بندباں آن مخلص کشائینت ا مثال ء و گندت ا

ترجمہ ا دروگ بنداں تہ تھی ء پختیت

راست گشاں تہ بھیرہ ء پھاد کھیت

دل ددیں جہاں چہ ترسیت

پھوانکا زمیں تو ابرا کال کھنت

پچھے کہ دپ ء چہ ینٹ درکھت ا

۲۴۔ مسدس ا مسدس ہان ہم رویں پچ ء را گشتت ہماہی ء

کہ شش بند بنت ۔ حکم عارف عبداللطیف گجراتی ء مسدس حالی ء

مان پنجابی مسدس ء تھرینتہ ۔ گشیت ۔

پتہ نہیں ایہ لمحے حیاترٹھی دے کیہڑے رنگ اندر سانوں رنگ جاسن

ناگ حادثے ہڑ بیتاں دے کیہڑی کیہڑی نشاط نون ڈنگ جاسن

سوزے ہور کی کی ایٹھے دیکھنا این کیہڑے رنگ اندر پا کے بھنگ جاسن

بلا وقت مُبیتاں والیاں دے اینویں لنگھدے لنگھدے ننگ جاسن

تیری قبرتے رحمتاں لان جھیریاں خوشیوں روح تیری وچ جاناں دے

ایصر باغ پرور جو چھڈ گئی این خوشیاں نال ایہ وچ جہاں دے

ایشی ء و چه اید پنجابی لچہ (مسدس ۶) بازین تھی بہراں ا بے
 آنی مروشاں کارمرد : بنت۔ اہبت ایشان نام گرگ المی این
 او آں ایشان :

سویا ، کلیا ، کالی ، چولولا ، اشٹ پدے ، او سورنم
 (۱) حمد : پنجابی او تھی زبانانی تھا ہمان لچہ ء راگشت
 ہماہمی ۶۔ ء تھا کہ اللہ تعالیٰ ء پت کئے جیتہ ا بے
 اے یا ڈارگ کھزیت کہ حمد ہراں پت خاص پہ اللہ
 تعالیٰ خاصیں :

(۲) نعت : ہمان لچہ ء راگشاں ہماہمی ء من کہ ہنی
 پاک صلے اللہ علیہ وسلم ء پت کنگ بیتہ بے
 زانگ کزیت حمد ء ڈولا نعت وی پہ واجہ رسول اللہ
 صلے اللہ علیہ وسلم ء خاص این۔

(۳) منقبت : ہمان لچہ ء راگشاں ہماہمی ء من کہ
 رسول پاک صلے اللہ علیہ وسلم ء صحابیانی یا ہیردولیلانی
 پت کئے جیتہ۔

(۴) معراجنامه : بهان پلچہ و نام این بہابی و من رسول
 پاک صلی اللہ علیہ وسلم و معراج و ذکر کنگ بوتہ -
 (۵) نورنامہ : بہان نظم و راگشاں بہابی و من
 کر نبی پاک صلی اللہ علیہ وسلم و ودی بودگ یا اسلام
 مثلانی ذکر کننے جیت -

(۶) اشتونامہ : بہان مونیانہ کلام و راگشت بہابی
 من شاعر و شاعر و ڈولا سگ و جیرت و داد نانو
 عشق و ردہوانی سگ و بیان کنت ؛
 (۷) چوہر ٹیڑی نامہ : بہان پلچہ و راگشاں بہابی
 و من کر شاعر و تان بان او پوک لیکیت او چہ وقی حقیقی
 ان محبوب و وصال و ملاقات و اداس کھنت -

(۸) جوگی نامہ : ایدی چوہر ٹیڑی نامہ و ڈو و لپہ
 لیکیت بہابی و من کر شاعر و تارا جوگی او جوگن
 بزاں جوگی (فقیر و) لوگی ظاہر کھنت او وقی عاجزی او
 نیزوری درشان کھنت :

(۹) جنگ نامہ : جنگ نامہ ہمان لچہ ءِ را گشت ہماہی
 من کہ جنگ و جوب ءِ ذکر کنے جیت ، خاص طور ہمان
 نظم کہ ہماہی ءِ من یزید و حضرت امام حسین علیہ الصلوٰۃ
 والسلام ءِ جنگ و مڑبزاں کربلائے حالات بیان کنے
 جیتہ گنت۔

(۱۰) فقرنامہ : ہمان لچہ ءِ نام این ہماہی ءِ من کہ سلوک
 و معرفت ءِ پچار میتہ کنت۔

(۱۱) حلیہ شریف : ہمان لچہ ءِ گشاں ہماہی ءِ من کہ
 رسول پاک صلے اللہ علیہ وسلم ءِ دروشم ءِ رنگ و
 گوناپ بیان کنے جیتہ۔

(۱۲) سلام : ہمان خاص این لچہ ءِ گشت ہماہی من
 کہ نبی پاک صلے اللہ علیہ وسلم ءِ سرا درود و سلام
 دیم دیجیتہ !

(۱۳) ہجو : ہمان شاعری ءِ نام انہی ہماہی ءِ من کہ چتہ
 اد بھوگ شوگ ءِ پچار کنے جیتہ ، پنجابی زبان ءِ من

۱۷ رنگیں شاعریءِ پٹک او رند وی گفت -
 (۱۴) چوٹاں : پنجابی شاعریءِ من "چوٹاں" ہمان
 شاعریءِ گشاں ہماہیءِ من کہ یک شیئرءِ تھا دہمیءِ
 سرا ایاد گرجیت یا آہیءِ -

(۱۵) وار یا پوڑی ! دار یا پوڑی پنجابی شاعریءِ من ہمان
 جنگی شیراگشت ہماہیءِ من کہ جنگءِ حالات
 بیان کنے جیتے گنت - پنجابیءِ من "نادر شاہ جی وار" او
 "چھیاں دی وار" باز مشہور جنگی شیراں !

(۱۶) چرخہ نامہ : ہمان لچہءِ گشاں ہماہیءِ من کہ شاعر
 دتا چرخہ لیکیت او چرخہءِ سرا ریسوکیں بندیکءِ
 جوائیں عملءِ گوں مثال دات :

(۱۷) جندڑی : ہمان شاعریءِ نام رن ہماہیءِ من کہ
 شاعر گوں دتا ٹونک و توار کنت او دتا جوائیں عملءِ
 سکین دات او دتا یک مسافر اشار کنت !

پنجابی ادب ۽ ننگہ کار و لوزانتاں پنجابی ادب شش

عہدانی تا بہر کھتہ

(۱) ۸۸۰ھ ۽ ۷۰۰ھ چہ گِرداں ۱۰۶۸ھ ۽ سری عہد۔

(۲) ۱۰۶۸ھ ۽ ۷۰۰ھ چہ دال ۱۱۱۸ھ ۽ اوزنگ ذیب ۽

دوباری ۽ ادب

(۳) ۱۱۱۸ھ ۽ ۷۰۰ھ دال ۱۲۱۶ھ ۽ مغلانی دورو نوبت ادب

(۴) ۱۲۱۶ھ ۽ ۷۰۰ھ دال ۱۲۶۶ھ ۽ سکھانی حاکی ۽ ادب۔

(۵) ۱۸۴۹ع ۽ ۷۰۰ھ دال ۱۹۲۰ع فرنگیانی زمانگ ادب او

(۶) ۱۹۲۰ع ۽ ۷۰۰ھ چہ گِرداں ۱۹۶۳ع پاکستان ۽ حاضرین عہد

ادب !

میں ما، ایدا ہمیں ہر ششیں عہداتی پنجابی ادب ۽ عہد

بہ عہد پچار کھنوں، تاکہ سئے دانو خاں اے معلوم بیت

کہ پنجابی ادب ۽ بانو ۽ سینگارگ ۽ من ہر عہد ۽ تمام

شاعر و لوزانتاں او زبان کو اس ۽ چھے جہد کھتہ :

پنجابی ادب ۽ گونڈیں تارنخ ۽ نوشتہ کھنوک قریشی احمدی

قلعداری گشیت کر نوشتہ من پنجابی ادب و شروعات گوردانک
 جی ہاراج ء کھتہ ہیں داہ ایدی گشیت کر گوردانک
 ء زمانہ یک پھشیں زمانہ ات کہ دانی پنجابی ادب پختہ نہ
 بینگت ، پھچے کہ گوردانک ء زمانہ ء ادب ء من
 پنجابی زبان ء گوں ہاڑیں تھی زبانانی لوزدی لوڑ گندگ ء من
 کھانیت۔ ہیں سبب این کہ اے داہ گورد جی ء زمانہ ء
 ادب ء خالص پنجابی زبان ء ادب نہ لیکیت۔ پھچے کہ گوردانک
 ء سبلیں کتاب گرنتھ صاحب ء من پنجابی زبان ء گوں ہبھیجا
 تھی زبانانی لوز لوڑ گند جنت ،

۱۔ شیخ فرید الدین ابراہیم فریدستانی :

بڈھا ہویا شیخ فرید کین لگی ویہ

جسے سو درہیاں جیونا بھی تن ہونا کھہ

ترجمہ پیر بیت یا شیخ فرید لرزیت مول نہ موت ء

چھیا کہ اگر سد سال دلی زندہ بیت گڈہ دلی موت ء

پایاوا تھنکیت ؟

۲۔ سنت این جی مباران !

دیہ دیدار سک لہ اسادتی ایس درں تیرے دے پیارے
 ایہ منگاں کچھ ہو رہ نہ منگاں راک بخیر پوسے ویرج کاسے
 ترجمہ جھنڈا زیر ادرے دیدار، ماتھی دیدار و تہی آن
 ہمیں مٹے اردالیں یکیں تھی نہ ہونگاں جی اثر تھو !

(۳) مادھولال حسین :

آپ کینہ تیری عقل کینہ کون کہے تو دانان
 انہیں راہیں جانڈے ڈٹھڑے میر ملک سلطانان
 آپ مارے تے آپ جوارے ، عزرائیل یہاناں
 کہے حسین فقیر سائیں دا بن مصلحت اٹھ جانان

۱۱۔ حکیم وردیش :

جب وردیش حکیم بھائے راز
 تب گڑھ کیلاس بے شیرا
 گڑھ کیلاس کی ایسی گیتا
 بولن ساپنچ جھوٹ نہیں ریت

ترجمہ چھو کہ درویش حکیم و طبیعت رازا
 گڑا کیلاس دق ششی شیرازا
 گڑا کیلاس ۶ بول جوانان
 کہ دروگ نہ این لے ہندا

۱۲- پیلو:

پیلو آکھے شاعر اکت ول گیا دھیان
 یہ یہ گیاں مجلساں لگ لگ گئے دیوان
 ترجمہ- اے راجہ! گنہت پھکو آں پیسروی
 کلام دست نیکتہ نشوت دیوانان شنگاں آخر جہان

۱۳- عبدل:

جے مترکم نہ آدے دیلے بھیڑ دے
 جے دولت میتھ نہ آدے ملے ایروے

۱۴- ستمشاہ جے دارو نفع نہ دیلے پچ سرپے
 جے سینہ صاف نہ بودے ملے فقیرے

جے تڑت مراد نہ پانویں سوریاں ہیرے
تاں سقریا پنچے گھت و گا چر دہندے تیرے

ترجمہ: اغ سیال کار نہ داسکی سوری دختا

اغ دولت کار نہ دا بھاگیا ء

اغ درمان نہ دا پاندہ بیماری ء

اغ دل صاف مہی گوں فقیرا

اغ پیروی جلد مراد ء نہ پھمینی

گڑا سقریا وتی گڑون ء چھیا چھا ہو مرپانا

۱۵۔ جہنم جے پڑھ گڑھ کے رکھیں ہونہر

ملنن آکھے یہا نئے مُنہ

ترجمہ: اگر وق علم ء کیننے ء

ملنن شیث کہ تمہی دپ کنگ بی

۱۶۔ شاہ شرف اکیاں دکھ بھری میری دیکھن یار تاراں

ڈٹھے باہجوں رہن نہ موئے لگی چوٹ زیناں زوں

جے تن لگے سوتن جانے گچھی دین اسانوں

شاہ شرف دل درد گھنیرے معلم حال مترالوں

چھم منی فقرا دم دم گنداں

ترجمہ ۱

بید مشہ تھی گندگ ء کر بیاں اچھے جھماں

ہماں ہندا کہ آس بی

شاہ شرف دلانی ڈڑداں چھے اسی ان بیالوں

۱۸۔ عبیدی روزے ماہ رمضان دے سب ہی فرض پہچان

بیجاں کارن تینا فرض کیتا رحمان

چھوڑن کھانا پینا، کرن ترک جماع

ایہو روزہ بھج توں ناں قیاس سماع

رمضان ء روچکان فرض زانے

ترجمہ

اے خدا ء سہ تھی فرض کتاں

ورگ چرگ ء بل دے واثرہ

مجلس روپک ء لوعی ء

۱۹۔ عبد اللہ لاہوری۔ اللہ باب آسان کر ایسا نے دا مکر

رکن ایمان تصدیق قرار ایہ مخلوق ظہور

توفیق ایمان تاثیر بھیتیں رب عطا

ایہ غیر میں مخلوق دو مسعودی فرما

اللہ ایمان بے ذکر آسان کنات

ترجمہ

کراے ایمان این گون دل بے اقرار

خدا ایمان بے رحب داری

بشکی ایمان نجات بے

۲۰۔ حافظ محمد الدین، یارب تینوں واحد جاتا

اسماں صفتاں نال بچھپاتا

پاک محمد حق بچھپاتا

میتا حکم نہ کراں عدول

یارب توبہ کرن قبول

من خدا بے زاناں یکیں

ترجمہ

نام گون صفتاں پکو پکتیں

پاک محمد حق و حقیق

مناں حکم الہی ہتیں

ہیں دُعاہ ء کھن قبول

۲۱۔ دولت علی ۱۰۵۲ ء من نورنامہ لکھنؤ، ایشی ء تہا
ایمان و عقیدہ ء ہاز مسئلہ درج آں۔

۲۲۔ درویش محمد؛ اے واجہ ء "ذرائع درویش" نامی کتاب مشہوریں
بازیں نہداں اے نوشتہ میں کتاب دست کھیت۔

پنجابی ادب ء دہمی دور نیم قرن ء گشت و گرد ء سرتالان
ایں، پنجابی ادب ء اے دور ۱۰۶۸ھ ء چہ گزداں ۱۱۱۸ھ ء
دوت اے دور اورنگ زیب ء دور ات کہ ہماہی ء من
پہ چھکآن وانگ ء کتاب نوشتہ کنے جیتگنت، گرمل
رائے سناں ء ۱۱۰۵ھ ء ایزو باری او امید ء ۱۱۰۶ھ ء
اللہ باری کتاب لکھت، عبدالرحمن قاسم قصوری ء فارسی نامہ
نوشتہ کھت۔ وارث شاہ ء دتی مشہورین کتاب ء ہیرانجھاؤ
من رازق باری او واجد باری ء دلی ذکر کھتہ ایشاں چہ

اید گشاں کہ ہین عهد و باری ء ہازین تھی زبان کہ اس
 روزانہاں پہ چھٹکاں ، دانگ و نانگ ء یکہ ء ہازین ہازین
 کتاب زشتہ کنگ تنت - خدا بخش ناین یک مرادے
 امی این نصاب ٹھاہتہ گت ، او گنیش داس صفت بانہ
 ناین کتاب لکھت ، اے دراہن کتاب مان پنجابی زبان ء زشتہ
 کھنے جتنگ تنت پچھے کہ مان پھتیس پنجاب ء پنجابی مان
 دا ہاں داننگ بیتت ، زانتکارانی گوئنگ ء او ء ہین
 ساگی این دور و نوبت ء شریعت ء شونذاری ، تصوف ء یک
 و مرادال اید عشقیہ قصہ او جنگ و مٹر ء داستانان رواج
 گپتہ گت -

تصوف ء درگت ء گلزمین ء مشہورین بزرگ واجہ سلطان
 ہاسو علیہ رحمۃ ء نام ہار نامدارین او ایشان گوں پتھیجا شاہ ظریف
 عشقیہ بیت دی یاد کھنگ کھرزت ، ہے رنگ ء شریعت
 پنت دشرانانی درگت ء حافظ برخوردار ء "الوارع" عبدالکریم ء
 نجات المؤمنین فقیر درزی ء اخبار الآحزت ، عبدالرحمن منہاس

بحر المسائل اور سعید نامیں وہی عہد و مشہورین لوزانت و زشتہ
 کنگیں " سالہ قرات " یک دراجین مدتے و مان اسلامی دانگ
 جاہاں ، دانگ بوتگ

عشقیہ شاعری و درگت و ہمیں زمانہ و من حافظ برخوردار و
 قصہ یوسف زلیخا (۱۰۹۰ء) و گوں پھجگ و مرزا صاحبان ، او کسی ہنوں
 او آہنی و چہ امید احمد و قصہ ہیر رانجھا او میرن و
 ہیر دل ہمیں باریانی یا تزکار لیگ بنت - ہماں کہ آیکیں شاعران
 پ و گ و ڈیوائے کاروات -

جنگ و مرزاں جنگی شیئران شروعات پیر محمد کاسی و ۱۹۲۱ء
 کت ، گشاں کہ ہمیں باری و حافظ برخوردار دل جنگ نامہ و
 زشتہ کہ گت بے ارمانیں کہ اے مشہوری و واجہ و نہ
 دست ،

اورنگ زیب بادشاہ و باریانی پنجالی ادب و ہمیں گنڈین
 بے بیاتی این کتہائی پچار و گڈ نہیں ما ، ہمیں عہد و زٹین
 شاعرانی یک پ یک و حال دیاں

(۱) حضرت سلطان باہو: حضرت سمان باہو ایک ندریں بزرگ
 حیثیت و داں مروشی روشن ماں جہان و مشہوریں، گشاں کہ اسے
 وادہ ۱۰۲۹ھ رمضان و ماہ کماں اعوان نامیں ہنگے و (غلام شہ
 کٹ ضلع جھنگ و) حضرت سلطان باہو و لوگ و دی بیڑ
 گت، اسے وادہ و خاندان چہ خراسان و ہندوستان (انگلیس پنجاب
 پاکستان و) آہک و منند بیٹہ گت حضرت سلطان باہو ماوراء
 دل ات، گشاں کہ اسے وادہ و چہل و کاس و کتاب نوشتہ
 کرد گت

حافظ برخوردار: پنجابی ادب و ہمیں دور و شاعرانی تھا اسے
 وادہ و نام باز مشہوریں، گشاں کہ ایشی و ما و کاس و
 کتاباں گوں پھتیا ۱۹ تھی گونڈین رسالہ دی نوشتہ کنگت، و
 ہمد و اسے مشہوریں شاعر و زانت و کلام و نمونہ ایسنت
 ینن یوسف وے بلن مشالاں حجات زلیخا پائی
 جل جل خاک بویاں سب رتاں تابش ہی نہ کائی

اکناں چڑے کپڑے پارے اکناں مل مل خلاصے

اک گیاں ورتک مجزوبہ اک کرن پیاں باسے

عبدالکریم : اے واجہ جھنگ گھیا نہ ویک ہنگ و راکوات
 ۱۰۸۷ء و اے واجہ و نجات المؤمنین و نام و یک کتابے
 نوشتہ کتہ گت۔ نجات الایمان دی ایشی و نوشتہ این کتاب
 گوشت ، نمونہ کلام

پچھے عقل بوع دے ایمان فرص پچھان

واجب ہون اطاعتاں سمجھے بعد ایمان

منوں چارے یار بھی دل پتھے تصدیق

او نہاں وچ بہشت تعال ہوں انہاں فیتا

فقیر درزی : اے واجہ نام مولوی حبیب اللہ ات بلے مشہور فقیر
 درزی و نام و گون ات ، چودھواں ضلع بگرات و نندکت
 لہ اصغر او اخبار الآخرت اے واجہ و مشہوریں کتا باں ،
 بے اخبار الآخرت گیش مشہور ات ہماں کہ ماں ۱۱۰۴ھ و نوشتہ
 کنے بیگت۔ نمونہ کلام ایشین۔ قیامت و ڈس و پار دیاناں گوشت

ہور علامت . بچھ تو کرسن بہت خیانت

ناحق غبن جو بیع دیچ دین پھوڑ دیانت

ہور علامت بچھ توں حاکم قاضی چور

کرسن ہوا بداعتباں وڈھی لیسن چور

کمال دین بھنوا اے واجہ دتی دودوزمانگ ء یک صاحب

کتاب شہ نولیس ات ، ۱۱۱۲ ہجری ء من اے لاجہ ء نقی

مسئلانی سرا یک کتاب نوشتہ ۔

عبدالرحمن منباس :- اے واجہ پنجابی زبان ء مزین کو اس بات

۱۱۱۴ھ ء بحر المسائل ء نام ء یک کتابے نوشتہ کشتی ، ہماہی ء

من کہ حمد ، لغت ، وضو ، نماز او روچک ء مسئلہ درج تاں

کتاب ء درہ شیئر ۳۰۱ ء پرکچ ء اتنت ، نمونہ کلام لیشیں ۔

ترجمہ : گون دف ء اللہ ء افسرار کھاں

او گون ولا راست زالاں اے دو ایمان ء ارکان

محمد سعید ، پنجابی زبان ء اے شاعر چہ چھاں کھورات ، بے

آہنی ء جھانی معذوری ء باوجود شریعت او آہنی ء داگیں پت

نان سرا علم قرات نام ءُ یک کتب نوشتہ کت۔
 پیر محمد کاسبی : اے واجہ حیر بفرہنگیں خانمان ءُ نرز دیدگ ات
 صلح گوجرانوالہ ءُ کوٹلی ہنگ ءُ ودی بوت۔ اورنگ زیب
 دوروباری ءُ ماں ۱۰۹۲ ءُ جنگ نامہ امام حسین نوشتہ کھت!
 نمونہ کلام ایشیں :

مصلحت شاہ حسین نزل دل ہرج لگی خوب

شہر مدینہ چھڈ آ دشمن ہون مغلوب

ترجمہ ۱۔ امام حسین ءُ دلہاے جوڑک پھاد آیک کہ

بل مدینہ ءُ تھی دشمن بے سوب بنت۔

حصہ ۱۔ اورنگ زیب ءُ زمانگ ءُ اے واجہ ءُ امیر انجاء ءُ قصہ ءُ

نوشتہ کھت ہوان کہ ۱۶۹۲ ءُ توامی ءُ است، کشان

کہ اے واجہ ءُ رندا مسقبل او وارث شاہ ءُ الیشی ءُ

رذگیری ءُ قصہ ہیرا انجاء لکھت، نمونہ کلام ایشنت۔

اک نظر چھپا کے دیکھدیاں اک ظاہرا ماریاں کاتیا جی

اک کدوہ گنگھٹ شہ پاندیاں اس کھول دکھاوندیاں چھتیل جی

ترجمہ
 یک گوں نیم ہمیں ء گذشت ادیک کا بہت جنان مان دانا
 گھنڈ زبرگ ء لجنی بنت ادیک دق گورا پھیلا دانا
 میون ۱۔ پنجاب ء ناموریں شاعرا دق دور ہری ء عیش نامور
 گوں پھیلا یک سی حرنی نوشتہ کھت۔

نمونہ کلام ایشیں ۱۔

دب، برہاں نے مارستایا میں، میرا حال میں بہت بے حال ہوا
 مینوں کھانا پیوتا نیس کیل سب خواب خیال ہوا
 ترجمہ ۱۔ دب، تخی عشق ء مناں بے حال کھتے
 درچھر گوزنا درہ بے خیال بیتے

شاہ ظریف : اے واجہ لاہور شہر ء نزدیک ات اپٹ د پھول کھنک

واجہ ایشی ء زمانہ ۱۰۲۲ھ او ۱۱۱۰ھ لیکن اے نامور

شاعر ء یک سی حرنی مشہورین، نمونہ کلام ایشیں:

مسلمان کتیا علی کافراں نوں سینہ مان دلاں اوہ پھول کھنک

لکھ واری علی دے نام آؤں دکھ درد ظریف دارور کھنک

ترجمہ: حضرت علی علیہ السلام ء جہوداں مسلمان کتو آہنانی سینو شہ نور پھول کھنک

کھوار نظریف علیؒ نام سرا قربانیں آہنی عو کہ دراپن ڈک دویل پر کفتاں
 بہ الرحمن قصوری؛ اے واجہ وی اورنگ زہبی عہد و باری و شاعر آت،
 منہ کلام بگمذت

قسم غدہ کے سن توں یار
 تیرے اگے کراں اظہار

ترجمہ: غلبانی قسماں بشکن یار۔

دیوان تھیان کناں اظہار

ایشی عو چر دیا اے در بیانیں شاعر وق ہمیں
 پکتارا گدہ دراپن قسم بزاں، گندیم، موٹھہ، بربخ
 زرت، ڈال، اجسہ، جو، سرہ جھانہ باقلہ
 او تھیان ذکر گفت او چھو وق ہکندیں پکتاراں توڑا
 اسائنت۔

نعت خاں جان۔ اے واجہ و پھلیس نام دیوان نعت خاں
 ات، او جان تخلص کتی، سال پیدائش ۱۶۵۰ بکری او
 وفات ۱۶۲۹ بکری گشاں، فتح پور آگرہ و

تند دکت، ایشی بر دار م دیوان الف خان دی وار " وار " ۲۲

باز مشہورین : نمونہ کلام

نام محمد لیجہ سبھناں سردار

پنتھ دکھایا دین واسگے سنار

جنہاں کلمہ آکھیا تے لگے پار

دل میں رکھیا جن دغا تے سٹی مار

ترجمہ :- محمد صلی اللہ علیہ وسلم بر نام عا گیری ک کلان

سردارین ، آہنی عا کہ درابیں دینا عا درین بر وہ بنہ

شون دنگنت - سہا مان کہ کلمہ پڑھت ستان پار -

ہامانی دلا کہ دغا ئیں آغاں مزین سزا بیت -

چراغ ، اے داجہ بر نام چراغ دین اور تخلص چراغ ات ، ضلع

ڈیرہ غازی خان بر کھڑو گلگ عا جہ منڈات ، سال ۱۸۰۰

وہی بیستہ گت ۱۱۲۱۰ھ عا من ہیر راجھا بر تھہ زشتہ

گلگ -

اورنگ زیب بادشاہ بر ہمیں دوہی دوروباری بر ہمیں

شاعراں چہ ابید ڈاکٹر موہن سنگھ دیوانہ ءِ وقی کتاب " اے ہسٹری
 آن پنجابی لٹریچر " ءِ من جلا نوشتہ کئیں شاعرانی نام دی گتے
 بے ارمین کر مارا اے نامورین شاعرانی زیندے حالاتماں گوں
 پھیریا۔ امانی کلام دی پھی دست نہ کپتے ۔

سیہی دور

پنجابی ادب و سیہی دور ۱۱۱۸ھ و ۱۲۱۶ھ دوران
 این دور مان ہندوستان و مغلیہ خاندان و زوال و دورگشت
 پچھو کہ یک پترا مغلیہ حکومت روش پردش ضرور بیانا روگت
 تہ دہی یک و سکھ و مرہانی شورش سرزیراں دیم خبرات
 یک سیہی جہر کہ آہنی و حال نویسوکاں باز اہم یکتہ اُن
 ہندوستان و سرا تارشا، افشار او احمد شاہ اجمالی و ہندستان
 سرا ارش و سبب و پیدا سیکین حالتانی این بے تے حد
 کہ پنجابی ادب و دیرنی او بوداگ و تعلق این ، گشاں کہ پنجابی
 ادب و دیرنی و پترا ہمان زندہ رپتاریں کام گیشری و کہ
 کتہ ، آہنی و مثال و دور گسنگین دویس عبدبارانی تاریخ ہا
 نہ بیت ۔

پنجابی زبان و سرشاعر سید مارث شاہ او سید فی شاہ

قلب استار ڈولا درفشوک و ہشتم دیوکت بڑنا نام کپتگیں شاعر
 و زبان کواساں ابید تھی۔ ہان بے بدلیں شاعران کہ پنجابی
 ادب ۽ سینگارگ ۽ من کہ بہر گپتہ ہانانی عہد بہ عہد اد
 یک پہ یک ۽ حال ایشیں۔

(۱) حافظ محمد اکرم : گجرات ۽ ٹھٹی مہنگ ۽ پیدا بیتہ، واجہ ۽
 عارینیں پت ۽ نام حافظ امان اللہ ابن الباری بن ابوالفضل بن
 فتح اللہ بن مخدوم عثمان بن مخدوم نصیر الدین ات، اے واجہ ۽
 اصل وطن انوگیں ملتان ات، ۱۱۲۱ ہجری ۽ من رسالہ ۽ شیرین
 او طریقہ تلاوت او تھی کتاب نوشتہ کنگتہ،

(۲) عبداللہ لاہوری عرف برخوردار : اے واجہ ۽ شرفدارین پت ۽
 نام میاں منا ات ایشی ۽ ماں ۱۱۳۹ ہ ۽ پنجابی زبان ۽
 من ذبح نامہ نوشتہ کت، ہما ہی ۽ تھا کہ اے واجہ ۽
 حالیں سہداری حال کنگ ۽ شری ڈس و پار داتہ گت۔

(۳) حاجی نور محمد شیرگڑھ سندھ ۽ جہ منذات، ۱۲۰۰ ہ ۽ من
 رسالہ میت نامہ بکفت۔

علاول خان ولد درویش محمد: وقتی عہدہ اسے بے دروین ڈیپوٹ کیا
مقدمتہ الاوزار نائیں یک رسالہ و نوشتہ کھت ہماہی ء من
کہ ڈیپوٹ ء باز ابہیں ختی مسئلہ بیان کتہ گنت۔

(۵) مولوی محمد عابد وزیر آبادی: وقتی دور و زندہین عالم ات، گنت
کہ ۱۱۶۵ھ آنہی و دور و نوتہانی زمانہ ات، حل اشکلات رقصہ
عزیزہ، نجات المساکین، مرغوب القلوب ء گوں اوار منطلق
سرا آہنی و بازین نوشتہ کگیں رسالہ یاتکارین نوشتہایک
یلگ بنت، اسے واجہ ء پنجاباں لپہ ء من رسالہ
عقیقہ دی نوشتہ کھت، بٹے مہیں رسالہ و سال معلوم بیتہ
(۶) محمد فیتر، اسے واجہ ۲۰۶، ماہ رمضان ۱۱۸۴ھ ء رسالہ راست
گفتہ نوشتہایک

(۷) غلام نبی، اسے واجہ ڈیکم شوال جمعہ و روش ء سال ۱۱۸۴ھ
ء جامع الوجوات کتابے نوشتہ کھت ہماہی ء من کہ ختی
مسئلہ درج آن کتاب ۱۲۲۰ شیدرانی سلسلہ تالان این۔

(۸) حافظ رمضان: یک سکندر ضلع بگڑت اسے واجہ و دھارت

اد ذات و کاسی ات معرفت الآخرت اد کسب نامہ
 بافندگان اے واجہ و غیرانیں یا ککا و حیثیت وارنت۔

(۹) داصل گجراتی ا خواص ا ضلع گجرات اے واجہ و ہندو دوارت
 ۱۱۹۶ھ و معاشرت نامہ کتاب نوشتہ کتبی ا کتاب و نہا
 ۱۴۳۰ شیعہ مہراں ا۔

(۱۰) سید محمد محمدی اے واجہ و جہ مند چک بیگن چالی لادان۔
 ضلع سید پور کہ پنڈ دادنخان و کیب و این کفیش
 درزی و سرا کتابے نوشتہ کنگ کہ آہنی و من ۱۲۵
 شیعہ ا۔

(۱۱) محمد یار ولد پیر محمد اے واجہ ، تخت ہزارہ و کھیب و
 گورے کوٹ کالی ، بار رانجھیاں دالی و راکوٹات ۱۱۹۶ھ و
 آئینش نامہ بزاں رسول پاک صلی اللہ علیہ وسلم و پیدائش
 ار ۱۲۰۲ھ و نافع الصلوٰۃ کتاب لکھتہ تی،

(۱۲) مولوی نور محمد۔ چوہدری جھنڈا قوم جو یا و نور دیدگ ات۔
 رانیال تحصیل سرہ ضلع حصار و من ۱۴۸۲ عیسوی و

پیدا ہوتے، وہی عہد و یک ناموریں نولیسوک ات، آب
 حیات، خطبات مولود، شہباز شریعت چراغ شریعت۔
 اور مقاد شریعت آہنی و باز مشہورین سبلیں کتاب ات
 سیمی دور و یک و چہ گر، داں دوازہ و
 ہمان شاعر دوشہ نولیان کہ یک پہ یک و ذکر کنے جیہ
 اے دراہ مذہب بتیں شاعر دوشہ نولیس گنائینت۔ بلے
 ایشان چہ ابید ہمیں دور دباری و من بازیں تھی شاعر کہ مان
 پنجابا زمان و نامدارین شاعر گنائینت ہاماں من خواجہ دز
 فقیر و نام سری شاعر و جیہت و گرجیت، گجرات و
 نندوکت، حال نولیس اے واجہ و زمانہ ۱۷۲۰ء اور ۱۷۹۰ء
 نیامی دور لیکنت، ۱۱۶۳ھ و من سری کتاب کسب نام
 نام و مکشی۔ ایشی و شہ ابید بارہ ماہ، دوہڑہ جات،
 سی حرفی، نصیحت نامہ، کسب نامہ گوار لبو کاں گوں ادار
 صرفیانہ خیال و تھی نظم باز مشہوراں۔ اے واجہ و یک ہی
 کتاب روشن دل و نام و دی باز مشہورین، ہمای و تہا

کہ شاعرانہ خیال و چھو ظاہر کنت۔

فرد فقیرا مرتے چایا اسی ڈاڈا بجلد

ایہ ادکھے مسئلے فقہ دے سنبھل کریں شمار

ترجمہ: فرد فقیر، سراگراہیں بار زرنے

فقہ و دکھیا میں مسٹاں سنبھال و اشار کھنے

حضرت سید بلقہ شاہ! کد کار حضرت سید بلجے شاہ و پنجابی

زبان و سرشاعر لیکھنت داجہ و پھیپھیں نام عبداللہ شاہ

او عاریفیں پت و نام سید درویش محمد ات . پھلتیں

سندھ و اہچ گیلانیاں نامیں علاقتہ و چہ ، داجہ و بن بریک

لڈتومان پنجاب و ملکوال و جہ منند بیتہ گت ، او آہنی و

چہ گڈ تحصیل قصور و پنڈوکے بھٹیال نامیں مہنگ و

وقی میقی جاہ ٹھاہینت ۔ ۱۶۸۰ عیسوی شاہ صاحب

ودی بودگ و سال لیکھیت ۔ سری تعلیم عہد و عاہیں دستور

او و شہ میت و رائی داتٹی ۔ وانگ و دوران و

واجہ و ولا من تصوف و جودکاں چھول جت ، شاہ عنایت

شطاری سال وفات ۱۱۱۷ھ دست سراسر بیت لفظ
 اد آگہی و بلندین راجہاں شتو پھجت ، سید بھٹہ شاہ
 مرشد شاہ عنایت شطاری آرائیں قوم و یک فرس
 ات ، پھولکا سائیں بھٹے شاہ و سیال و غازیالے
 حاور و سراباز ارمانی آنت کہ یک سید پھچے یک
 آرائیں بزراں عاین مردے و مرید بنینہ ، سید بھٹے شاہ و
 وقی یک کانی و نہا عزیز و سیالانی دل دوری و پچار
 چھوں کتہ گنت :

بھٹے نون سبھادی آیاں بھینیاں تے بھر جائیں
 آل بنی اولاد علیؑ وی نون بلہیا تون کیہہ لیکان لائیاں
 من جا بلہیا ساڈا کہنا چھڑوے پلا رائیاں
 ترجمہ : بھٹے شاہ و گبار و نشاراں پنت داتہ کہ اے تھہ
 آل بنی او اولاد علیؑ و چھٹے یک لائیتہ بزراں پھچے یک
 عاین مردے و مرشد پگتے ، نین سٹے پنت و گراد
 بل دے آرائیں و مریدی و بلہیا شاہ کہ اللہ و عشق و

شراب و چھ الہوشی و درجہ و رسنگت، نثار گہارانی
ہیں پنت و سکین و لپسوا من گشیت کہ

چیہڑا سانوں سید آکھے درزخ ملن سزایاں
چیہڑا سانوں رایش آکھے بہشتاں بینگاں پانیاں
جے تون باغ بہاراں لوڑیں بلتیا ہو جاطالب ریاں

ایکہ مارا سید گشیت، درزخ و سزایاں گزیت

ترجمہ

ہماں کہ مارا رایش گشیت بہشت و گوازاں جہوئیت

بلتیا گر تھہ باگانی بہاراں نی مزہ ہاں گرگ لوٹھے زمہیدی

حضرت سید بلتھے شاہ، پنجابی زبان و یک نیراہن شاعرین، آہنی

کلام و داں روش مردوشی باز کتاب چھاپ کنے جینگنت پنجابی

ادب اکیڈمی و کلیات بلتھے شاہ و ام و یک سچلیں کتاب

چھاپتہ، حضرت بلتھے شاہ و پریسٹیکس کانی دوہڑہ او ہواڑ او بارہ

ماہ و قدر و اندیش ایشی و شہ ظاہرین کہ اے نیراہن شاعر

کلام و یک مرک — (C-S-USBRANA) و حاضرین باری و ماں

انگریزی زبان و مھرینتو چھاپ کھتہ، ہے رنگ و قریشی

یعقوب بی اے ای ایل بی ، ہائی کورٹ ، دہلی ، دہلی ، دہلی
 بلتے شاہ و ماں انگریزی ، تحریفہ ، بے اے کتاب دہلی
 روش مردھی چھاپ بیس : حضرت بلتے شاہ علیہ الرحمۃ
 شاعری و امین گنہانی یک نمونہ ایضیں :

وید قسماں پڑھ پڑھ تھکتے

سجدے کردیاں گھس گئے متھے

نہ رب یتیرتھ نہ اب

جس پایا تہس نورجہاں

عشق دی نون نونیں بہار

عالم دید قرآن دتو دتو شنگت ترجمہ :

شہ سجدہاں اینگ ٹپ بیتگت

رب نہ تیرتھ و یس نہ مکہ و

بے بہاں کہ وتی رب و رتہ

بہاں لا نورئ نورین

او اے عشق رو نوک نوکیں بہاریں

سید علی حیدر: سید علی حیدر، ماں یکم شعبان ۱۱۰۰ھ و
 شیخ محمد امین و دوک و پیرا بیٹا، داجہ و طارق ضلع قندھار
 دستی قاصیاں گزشتہ نیت۔ خواجہ فخرالدین دہری و سرہات
 مک نسل دین گئے زلیٰ حضرت غلام میران دزکلی و ماں ۱۳۲۵ھ
 ادبیات علی حیدر و نام و اے داجہ و کلام و چھاپ
 کتہ۔ ہماہی و من کہ علی حیدر و شش سی حرنی و ڈر پر دین
 شیراں گوں پھیا، سیر و داستان دی ادارین، شاعر و کلام و
 نمونہ ایشیں:

عاشق ہمای دل بھٹی تپ دی، تپ دی تے بجاہ بجاہ کرے
 عاشق سڑے تے ترڑ ترڑ کر دے باہر عشق پیاداہ واہ کرے
 سلیمان بھٹیاری وا بھٹ جھوکے، اُتے سنگ پھیانی دے ریاہ کرے

جہاں اپنا آپ ماریا دے حیدر تیری جنت دی کی پرواہ کرے
 نبرد: پہنچ و عشق و بھٹی لمبوکاں جنت گرم بیت او آس آس کھنت
 عاشق آہنی و من ششنت چھوں زرت و دان و دہی پلوا عشق چپ جنت
 سلیمان بھٹیاری و دوار بھٹ جھوک و ہمو دا کہ پھیانی سیر و مانگ و

ہماں کہ دت و تا کھشتہ حیدر آہناں جنت و پرواہ نہ این
مقبول: مقبل محمد شاہی دور و ناموریں شائرات ، او جہاں و
 معزز بیگ و باوجود قبضہ سیر ، جنگناہ امام حسین ، او
 یک سی حرفی کہ پیران پیر و پست و نوشتہ بیت
 وقی دور و باری و شاعر و باز مشہورین کتاباں نہد
 کلام شہ سیر و ایشیں ،

ترجمہ : راجہ عدلی و ہر دو دنیاں خدا حافظ گوشت ، ہیرا رانجا و
 گوشت اگر منی ٹونک و گوں دلہ اُسکنے تہ گشاں کہے
 عشق اللہ و درگاہ و قبول بیستہ - چہر کہ یلای مجنوں و
 عشق قبول کنے جیتہ :-

سید وارث شاہ پنجابی زبان و نامداریں شاعرے بیتہ ، اراہیں
 کہ اے سر شاعر و پیدائش خاندان او حیات و مد
 و باردا پش و پھول کھنوکھیں واجہاں ، پھی دست نہ کہتہ
 البت اے راستیں کہ سید وارث شاہ پنجابی زبان و یک
 بے بدلیں شاعرے ات ، آہنی و مان پنجابی زبان و

ہیر رانجھائے داستان و نوشتہ کستو ایک ہلوا اگر دتا
 نیرانیں شاعر و درجہ و رسائنتہ دہی مک و پنجابی
 ادب و کٹ و اقمیں دردانکا چہ پھر کتہ، سبہ وارث
 شاہ و جندے گشتن و رو و آنہی و بندہ دور پھتیں
 پنجاب و جنڈیالہ شیر خان ات اد آنہی و مرشد و نام
 مخدوم قصور و "چھو کہ وت گشیت"

وارث شاہ دینک جنڈیالہ و اتے مرید مخدوم قصور
 ترجمہ ۱ وارث شاہ و دور جنڈیالہ میں اد مرشد و نام مخدوم قصور این
 ہیر رانجھا حضرت وارث شاہ و یک قصور این
 ہیر رانجھا حضرت وارث شاہ و یک نیرانیں نوشتہ تک و
 اے کتاب ۱۱۸۰ ہجری و من نوشتہ کنے جیتہ، بہان کہ
 اولی وار مان سال ۱۸۶۰ عیسوی دہی دارماں ۱۸۶۰ عیسوی مان
 چھاپ جیتہ، نمونہ ایشیں :-

مزد صاف چہرے ہیں، نیکیاں دے، صورت رن دی مہم بوتون چہنی
 مرد عالم فاصل اتے اصل قابل کے رن کون دتوں ہے ن

صبر فرج ہے میناں نیک مرداں اتے صبر دی واگ معطوف ہے نی
 دفتر مکر و فریب نے چتر دادی انہاں پستیاں درج ملفوظ نی
 ترجمہ: مرغانی دیم روشنائیں، جو ایسے کردارانی سبب ء، زاعیفان صورت دی میم کوون لیز
 عالم فاضل مردہ سراج زاعیفگ ء، عقل و ذنات و لحاظ ء، بروبری بہت کم
 صبر جو ایسے ادائشی و زور تہ جو ایسے مرداں پھچے کہ جبر ء، داگ معطوف ذاب
 دردیغ و دغل و دراپس دپتر چھوں باراں تھو کہ پھر ء، سرا و پسر لڈاں و ہاں
 ہیرہ راجھا ء، مشہورین داستان ء، امید سید وارث شاہ و
 ہاں تھی کتاب کہ مشہوراں ہاں من جو ہریشی نامہ، سراج ء،
 اشتر نامہ - دوہڑے، ترجمہ فقیدہ بردہ، وصیت نامہ ء
 مداح حضرت غوث اعظم

حامد شاہ عباسی - وئی عہد ء، اے ناموری نوسوک خلیع گناہ پور
 پنڈ چرنٹہ ء، جنات ء، واجہ و پیدائش ء، سال ۱۱۱۱
 او عاریفین پت ء، نام سید عطاء اللہ ات، گشاں کر لے
 واجہ ء، بن پیرک ماورالنہر ء، اکہان چہ اسلام ء، تبلیغ ء، خاطر
 ماں ہندوستان ء، آملگت - ہاز کتاب نوشتہ کتہ گنتی ہاں؛ کہ

نام ایشان:

۱) جنگ نامہ حامد (۲) اخبار حامد (۳) سیر حامد (۴) گلزار
 حامد (۵) تفسیر حامد (۶) فقر نامہ حمزید (۷) احکام الصلوٰۃ کشاف
 کے اے داہرہ درابیں کتاباں چہ جنگ نامہ اد ہیر ہاز مشہور
 یگنت:

نوز کلام:

اکھیاں قاسم شیر دیاں میٹھے ہتھیاں نال
 ریش مبارک اُپروں پونجے خون رکمال
 زلف قاسم شیر دی جوسی گرد و عبار
 گلگھی زلفاں پاک کر ہوئی بہت بھناں

ترجمہ: زمزارین قاسم و چھٹمان گوں ریش مبارک پاک کھناں
 گلاک قاسم و حاکی اتاں ہما ہی و کہ گوں سر نہا بسیتقاں

صدیق لانی، اے داہرہ و زندہ حالات پٹ دپول و باہرہ
 دست نیامک گنت بے اگر اتا معلوم بیتہ کہ اے داہرہ و
 ۱۱۳۸ ہجری و من قصہ یوسف زلیخا نوشتہ کتہ گت، ہما ہی

کہ بازی نسخہ کہیں کتاب جامانی تہادانی دی مہبوداں :
 نجات : اے داجہ و مسترین او مشہورین نوشتگانک نادرشاہ
 دی دایر ایشی ء من نارشاہ و ہندوستان و سرا
 ارش و حالات بیان کتے شتنت ، نمونہ کلام دہلی و
 تاریخ : ایشیں :-

ادل دہلی کورڈوں گھر اپنے پانی
 فیملی سسی غوریاں کچھ مدت وصال
 فیروانان رکیا خوش رنگ کر لال
 فیملی پھانان گھر چوتھے آئی

ترجمہ : دہلی ء اول سرا کورواں پگتہ

گڈ ء غوریاں آباد کھت
 انہاں گڈ چوہبان

او چہاری برا ادغانانی دستا کھت

مہروم شاہ : مہروم شاہ و یک سی حرفی مشہورین ناکہ بازار

چھاپ بیٹہ ، ایشی ء ابید اے شاعر و تھی حالات

دست نہ کھپتے گنت ۔

عظیم ولد محمد سعید ۱۔ دوازمی قرن ۶ شاعرانی شہ یکیتیں ، باران
ماہ ، قصہ لڑکا ، جنگنامہ حضرت غل اے واجہ مشہورین
نوشتازکان ۔

عمر بخش درویش : اے واجہ ۶ درسی حرفی اد پہنچ بیٹے دفتر
حالت ۶ موجود انت

میاں اشرف : لاہور ۶ نزدکت ۱۱۳۴ ہجری ۶ وفات
پوت ، اے واجہ ۶ باران ماہ اد جویرکے نوشتہ کنت
شاہ حبیب ر مولوی جان محمد : اے دریں نامورین شہ
نویس دی ہیں دوروباری ۶ گوں تعلق دارنت ، مولوی جان محمد
۱۲۰۰ ہجری ۶ وفات کھت ۔ آہنی ۶ نوشتگین یک سہی
حرفی اد رسالہ رسیا باز مشہوراں :

ترجمہ آہنی ۶ منان باز دلا سوداگنت کہ منی غم دور بیت
گرمدی رزی جان شہ ترس ۶ شے کہ مزار گرغانیت
بجوں منی دلاکیت کہ ایشیا چہ گہترین کہ

اگر درست نہ این تہ گڑھیں نہ این

فیض اللہ: تحفۃ العاشقین و نوشتہ کتبہ کنت ہما ہی ۶۰ من ک

حضرت موسیٰ و تاریخ رد ات ، اے باز مزین اوڑھی

کتابے ، ہما ہی و ہما ہر ہمدیش ہرج ہٹھیں کتاب گزرا

بنت ، قیاسیں کر اے بے دروین شاعر محمد شاہی درو

ن پتہ۔

موہوی رکن دین ، اے داہر و ماں ۱۱۳۶ ہجری و بکنم

امام حسین علیہ السلام نوشتہ کت ، ہما کہ رو منہ الشہداء

ہم و مشہورین۔

شیخ امام الدین ، اے داہر ہری پور ہزارہ رو نزدکت یک

رسالہ زمانہ جنڈی " او یک سی حرف " اے در بیان

شاعرے نیرانیں یا تکارنت " زمانہ جنڈی " ۱۱۹۲ ہجری و من

نوشتہ کنے جیتہ :

میاں چدرغ دین اعوان : پنڈ کھیتر رہڑیڈ و کیب و من

ڈیرہ غازی خان و نزدکت ارزنگ زیب بادشاہ

پچھ معظم شاہ بڑ گزشتن بڑ سرا ۱۱۲۱ ہجری بڑ سیر رانجھائے
قصہ زشتہ کنتی بڑ۔

ایشان چہ ابید میاں نعیم، سائیں لنگساں، مسکین، غلام شید
مردی بخشا، سری مہاگ صاحب اگر حقیقت رائے دی
وار" بڑ نوشتہ کضوک ہمیں باری بڑ مشہور شاعران
گلاب سنگھ او بہل لاہوری دی۔ ہمیں عہد بڑ بازناہوری
شاعر انت، گلاب سنگھ بڑ "باراں ماہ" او بہل ہیر
او سستی پنوں بڑ قصہ، آہنی بڑ نمبر انیس یا نگاراں

ہماری مطبوعات

قیمت	مصنف کا نام	نام کتاب	پیشہ
۴/۵۰	میر سورت خان مری	تشریحِ رازگ	-۱
۶/۰۰	عبدالکیم بلوچ	گینِ آزمائش	-۲
۶/۰۰	شیر محمد مری	کہن بلوچی شاعری	-۳
۴/۰۰	عبدالقادر شیخ	سائنسی کمال اول	-۴
۴/۰۰	عبدالقادر شیخ	سائنسی کمال دومی	-۵
۳/۰۰	عبدالقادر شیخ	مرگِ ارگ	-۶
۳/۰۰	عبدالقادر شیخ	پاکستان ۶ ریب	-۷
۴/۰۰	بشری قیوم	رگِ پلکار	-۸
۴/۰۰	محمد عمر بلوچ	پوریاتِ ارزش	-۹
۳/۰۰	مولوی خیر محمد بلوچی	استاذِ ادب	-۱۰
۴/۰۰	میر مشتاق خان مری	سود و زندگی	-۱۱
۳/۰۰	آغا میر نصیر خان	گفرو اسلام و جنگ	-۱۲
		بلوچستان ۶ آزادی سے وک	
۴/۰۰	میر سورت خان مری	پہ آئی قصہ	-۱۳
۴/۰۰	بشری قیوم	زال بول ۶ کار و کردار	-۱۴
۴/۰۰	میر سورت خان مری	عہدی قصہ	-۱۵
۴/۰۰	م سہیل	موریہنگ موکو	-۱۶
		از پینگ ملک	
۴/۰۰	محمد خان مری	شامیں کبول	-۱۷

بلوچ اکیڈمی کوئٹہ